

A WALDORF MOZGALOM KÜLDETÉSÉRŐL

1. A teremtő ember

Amikor kinézünk az ablakon egy természetes világot látunk, egy olyan világot, amit Isten teremtett. Ez a világ az ásványok, a növények és az állatok világa, ahol a természet törvényei uralkodnak. Ennek a természeti világnak része, lakója az ember is, a maga speciális tulajdonságaival. Ha jól megnézzük, akkor azt látjuk, hogy az ember is mint teremtő jelenik meg, hiszen önmaga is teremtett egy külön világot, ahol már nem a természeti törvények uralkodnak. Ebben a világban, a családok, az iskolák, a városok, az emberi közösségek világában más szabályok és törvények érvényesek, olyanok melyek teljes egészében az ember alkotásai. **Azaz az ember a szociális világ teremtője, viszonyainak formálója.**

Joggal tehetjük fel a kérdést, hogy miért fontos ez? Mit is jelent ez, és egyáltalán, hogyan, miként tud az ember teremteni? Miből teremtünk? Amikor ezeket a kérdéseket vizsgáljuk és teremtésről beszélünk, akkor könnyen beláthatjuk azt, hogy tulajdonképpen nem teszünk mást, mint mindazt, ami bennünk él, azaz a belső világunkat mintegy lenyomatként kihelyezzük a külvilágba. Ebből pedig egyenesen az következik, hogy **az ember által létrehozott minden szociális formáció az ember belső világának tulajdonságaival rendelkezik**, ezért ha ezen az úton tovább megyünk és megismerjük az ember felépítését és működését, akkor egyben megismertük az ember által létrehozott szociális formák felépítését és működését is.

Ennek érdekében most próbáljuk megkeresni, összefoglalni, melyek azok az alapvető tulajdonságok, melyek az embert jellemzik, és ezen a területen fontosak lehetnek. Ha a lényegre koncentrálunk és megpróbálunk elvonatkoztatni, akkor a következő három fontos tulajdonságot ismerjük fel. Az embernek:

1. biográfiája van, azaz jól megismerhető élettörténete, mert születik, növekszik, fejlődik,
2. fejlődésének jól meghatározható és elkülöníthető fázisai vannak,
3. és három részre osztható fel, vagyis hármas tagozódású.

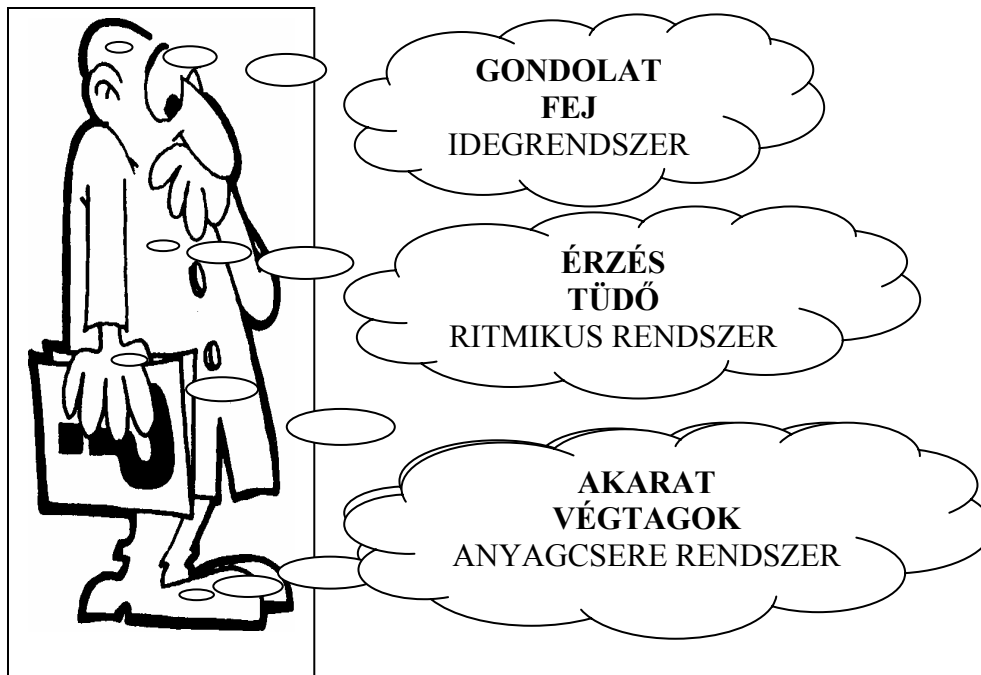
Az utóbbi, a Waldorf közösségekben oly sokat emlegetett hármas tagozódás, **alapja egy őskép**, ami az emberi lény mindenki által jól ismert **test, lélek és szellem** hármasságának a kifejeződése. Ez a három szint az ember hasonlóképpen jól ismert másik három tulajdonságában is megjelenik, hiszen az ember

1. **Anyagi lény**, az anyagi, a fizikai világ lakója, mert anyagi **teste** van.
2. **Szociális lény**, mert életét emberek közösségében éli le, és állandó kölcsönhatásban van a többi emberekkel, és az emberek a **lelkükkel** kapcsolódnak egymáshoz.
3. **Szellemi lény**, mert gondolkodó, alkotó lényként éli életét, és ez a **szellem** területe.

Ha ezt a hármasságot tovább vizsgáljuk, akkor azt láthatjuk, hogy ez a hármasság az embernek egy másik hármasságával hozható kapcsolatba, mégpedig:

1. az ember a fizikai világban testének segítségével fejt ki **akaratát** és alakítja át a világot,
2. az emberi lélek az **érzések** területe, amit jól megmutatkozik abban is, hogy minden emberi találkozás, minden szociális kapcsolat érzéseket vált ki bennünk,
3. az ember szellemi tevékenysége pedig **gondolkodásában** nyilvánul meg.

Vagyis ebben a képben az ember, mint a **gondolat – érzés – akarat** egysége jelenik meg előttünk. Egyébként ez a hármasság az ember három egymástól jól elkülöníthető életfunkciójával, működési területével ill. testrészével is összekapcsolható, hiszen az emberi gondolkodás a fejjel, az érzelmi tevékenység a ritmikus rendszerrel és az akarat tevékenység az anyagcsere rendszerrel van szoros kapcsolatban. Rajzoljuk fel ezt a képet magunknak, talán ez segít a megértésben és az eddig elmondottak jobb elképzelésben.

Az emberi hármasság eddig tárgyalt formáit összefoglalva tehát a következőket kapjuk:

TEST	LÉLEK	SZELLEM
FIZIKAI LÉNY	SZOCIÁLIS LÉNY	SZELLEMI LÉNY
AKARAT	ÉRZÉS	GONDOLAT

Tehát, amikor az emberek szociális formákat hoznak létre, ezt a három, őket jellemző tulajdonságot egyszerre és egy időben helyezik bele a világba, ill. a létrehozott formációkba. Ebből pedig egyszerűen következik, hogy miként az embernek, az emberi **közösségeknek, szervezeteknek** is megvannak a fentiekben felsorolt tulajdonságaik, azaz:

1. van **biográfiajuk**, és így élettörténetük megismerhető,
2. vannak **fejlődési fázisaik**, melyek jól meghatározhatóak, elkülöníthetőek,
3. és **három tagozódásúak**, vagyis a fentiekben bemutatott három rész megtalálható bennük.

De ez a három nem olyan tulajdonság, amelyeket az embereknek külön erőfeszítéssel kellene közösségeikben megvalósítaniuk, vagy valamilyen módon bele kellene vinniük a közösségekbe, hanem olyanok, melyek az emberi természetből fakadóan minden szociális formában benne vannak és így azoknak természetes tulajdonságai, akár akarjuk ezt, akár nem, akár tudjuk ezt, akár nem. Ami a mi feladatunk, amit nekünk embereknek tenni kell ezzel kapcsolatban az nem más, mint kellően érzékennyé válni ezekre a részekre, hogy az alkotó elemeket felismerjük, megtaláljuk, majd pedig kezelni tudjuk. **Ebből persze az is következik, hogy a hármasság tagozódást nem kell bevezetni egyetlen közösségben, iskolában sem, mert az az alapítás pillanatától benne van!** A mi feladatunk csupán az, hogy ezt felismerjük és az egyes területeket a sajátos egyéni tulajdonságaik szerint működtessük!

Ha ennek megfelelően nézzük az emberek által létrehozott közösségeket, akkor a hármasság a következő formában jelenik meg bennük.

1. Az ember gondolkodása jelenik meg a közösség **szellemi területén**, vagy szellemi alrendszerében,
2. Az emberi lelki tevékenység, az embernek a másik emberrel való kapcsolata jelenik meg a **szociális alrendszerben**.
3. Végül az ember akarat tevékenysége jelenik meg a **gazdasági alrendszerben**.

Ezt a képet összefoglalva tehát a következőt kapjuk:

EMBER		
GONDOLAT	ÉRZÉS	AKARAT
KÖZÖSSÉG		
SZELLEMI RÉSZ	SZOCIÁLIS RÉSZ	GAZDASÁGI RÉSZ

Ennek az írásnak nem célja részletesen tárgyalni a három alrendszer működését és az abba tartozó folyamatokat, de azért a jobb érthetőség kedvéért röviden fussuk át, hogyan bontjuk fel a közösségekben zajló folyamatokat a fenti három részre.

2. A közösségek hármasságáról

Ha egy emberi közösségre, mint egy három szintű lényre tekintünk, akkor az egyik szférája amit láthatunk, vagy másképpen fogalmazva, az egyik alkotórésze ennek a lénynek, azaz a közösség valóságának, az **egyéni emberi képességek rendszere**, azaz **a közösség szellemisége**. Ez az a szellemi valóság, amelyben a közösség él. Ebbe az alrendszerbe tartozik, hogy

- milyen képességek élnek azokban az emberekben, akik itt dolgoznak,
- az emberi tapasztalatok összessége,
- fejlődéssel kapcsolatos hozzáállás,
- lojalitás, azaz a megállapodásokra való visszaemlékezés,
- az emberi motiváció,
- milyen kreativitással rendelkezem én és a társaim,
- milyen elképzelések, milyen ötletek jönnek belőlük,
- ide tartoznak mindazok az ideák, amiket ők képviselnek, és az, hogy
- a közösség tagjai mennyire képesek felelősséget vállalni.

Ebbe a kategóriába tartoznak tehát mindazok a dolgok, amelyek az embernek, mint szellemi lénynek a kifejeződését jelentik. Ide tartozik még az is, hogy az ember képes-e **tanulni**, tehát mindazok a tanulási folyamatok, amelyeken az ember végigmegy. Mert egy ember, nemcsak kreatív tud lenni, és nem csak képességeket hordoz magában, hanem ilyeneket ki is tud fejleszteni, persze ha végig tud menni egy tanulási úton. Amennyiben az ember ebből az új nézőpontból meg tud nézni egy közösséget, akkor érezheti azt is, hogy ennek a közösségnek, az emberi szellemi képességek szintjén milye van, mi az, amit ez a közösség magában hordoz. **Tehát ez a szféra teljes egészében abból áll, amit az egyes emberek, akik ott élnek és dolgoznak, magukkal hoznak és beletesznek a közösbe.**

Különösen fontos ez a terület azért is, mert minden dolog, amit az ember megvalósít az életében, először egy gondolat. Így gondolat volt egykor maga a közösség is. De nem csak az volt gondolat, amit létrehoztunk, hanem az is, ahogyan azt működtetjük! Mielőtt megteszünk valamit, az először egy gondolat bennünk, tehát ha azt akarjuk, hogy valami az életünkben vagy a közösségünkben másképpen, jobban vagy új módon működjön, akkor először a gondolkodásunkat kell megváltoztatnunk! Pontosan ehhez kapcsolódik a közösségek szellemi alrendszerének egyik igen fontos eleme a **küldetés – alapelvek – célok** hármassága. Ezek a szellemi résznek annyira fontos eleme, hogy alapvetően meghatározzák a közösség működését és a benne zajló folyamatokat. Éppen ezért ezekből a küldetés szerepét a 3. fejezetben egy kicsit részletesebben is tárgyalom.

Ha ezen a módon tekintünk rá egy közösségre, akkor látunk egy másik alrendszert is, ami egy egészen más valósága ennek a lénynek, mégpedig a közösségen belül **az emberi kapcsolatok rendszere**, azaz a közösség **szociális valósága**. Ehhez a területhez tartoznak a közösségen belül

- az emberi kapcsolatok,
- a szimpátia - antipátia erői,

- az egymással való beszélgetés, a kommunikáció,
- az empátia és a másság elfogadása,
- a féltékenység,
- az emberi találkozások kultúrája,
- a külső és belső szabályok rendszere,
- valamint a jog, ami azt jelenti, hogy mindenki ismeri a jogait és él is vele.
- Ide tartozik még a konfrontációknak és az ellentéteknek az összes megjelenési formája, mert egyetlen egy közösség sem áll harmonikus kapcsolatokból.
- Ugyancsak ehhez a részhez tartozik, hogy hogyan tudjuk a közösségen belül a feladatokat szétosztani,
- hogy hogyan van a munkamegosztás megoldva.
- Mivel az ember nem egyedül dolgozik egy közösségben, és ennek következtében állandóan függ valakitől, ehhez a szférához tartozik az egymástól való függések viszonya is.

A harmadik terület, amit erre a lényre rátekintve láthatunk, ami benne együtt van benne az előző kettővel, az pedig **a külső kapcsolatok alrendszere, a közösség gazdasági valósága**. Ez az a terület, ami azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy mi van a világban, mire van igény a többi embernél. Ehhez a szférához tartoznak

- a közösség külső kapcsolatai, a hatóságokkal, a társközösségekkel,
- a szülői igények,
- a közösség által adott szolgáltatások,
- a költségek, és a pénzügyek,
- a marketing – azaz a külvilággal való kapcsolat - összes kérdései.
- Ide tartozik a gazdasági élet és annak szereplői,
- és az a szociális felelősség is, amelyet a közösség az őt körülvevő világgal szemben érez, és az amit a környezettel tesz.

Összefoglalva a három alrendszert egy szóval a következőkkel lehet jellemezni:

<u>Szellemi szféra</u>	<u>Szociális szféra</u>	<u>Gazdasági szféra</u>
Képességek	Kapcsolatok	Igények

E három terület, ahogyan az az embernél is előfordul, megbetegedhet. A betegség oka minden esetben a három alrendszer közötti harmónia felbomlása, az egyik szféra túlsúlya vagy hiánya. Közösségek esetében azt mondhatjuk, hogy ahol egy alrendszer egészséges működtetéséhez tartósan hiányoznak a szükséges emberi képességek, ott az alrendszer megbetegszik. Egészségessé tétele igen sok időbe kerül, és olyan erőket kell legyőzni, melyek mindhárom szinten hatnak.

Azaz egészséges közösség csak mindhárom alrendszerében képességeit állandóan fejlesztő és otthonosan mozgó emberekkel képzelhető el. Minden közösség, mindaddig, amíg tagjai ezeket a képességeket ki nem fejlesztik magukban, ill. nem szerzik meg, állandóan betegségekkel küzd és fog küzdeni.

Röviden említsük meg a három alrendszer jellemző „betegségeit”, melyek az egészséges működést ma a leginkább fenyegetik :

SZELLEMI SZINT	-	materializmus	-amikor nincs helye a szellemnek
SZOCIÁLIS SZINT	-	egoizmus	-amikor nincs helye a másik embernek
GAZDASÁGI SZINT	-	opportunizmus	-amikor nincs helye a morálnak

3. A küldetés szerepe ez közösségben

A **küldetés** arra az alapkérdésre fogalmazza meg a választ, mely az emberi létezés és tevékenység MIÉRT-jét tartalmazza. A válasz megkeresése igen fontos feladat, mert egy közösségben ezen válaszok létezése vagy hiánya alapvetően meghatározza a közösség működését, egészségét és hangulatát.

Ez a terület a legfontosabb és egyben a legkényesebb is, mert miközben minden emberben él és hat egy belső ideál és ez vezeti őt életének útján, a közösségekben az emberek félnek ettől a területtől és nem szívesen fogalmazzák meg azt, hogy MIÉRT is vagyunk és dolgozunk mi együtt ebben az emberi közösségben. Pedig arra a kérdésre, hogy miért tesszük azt, amit teszünk választ kell adni és ha nem tesszük meg tudatosan, akkor a körülmények az élet kényszeríti ki belőlünk a választ.

Mivel a küldetés az ember akarati szférájával van kapcsolatban és ez a szféra ma az emberben még teljesen alvó, azaz tudattalan, ezért az emberek még a saját ideáljaikkal, saját tetteik belső mozgató rugóival sincsenek tisztában, így aztán némileg érthető az is, hogy miért húzódoznak a közösségi tevékenységek során a közös ideálok és belső mozgatórugók megfogalmazásától.

Ugyanakkor egy jól megfogalmazott jövőkép, mely ezáltal élővé tud válni minden emberben, megteremti annak a lehetőségét, hogy belőle a jövő impulzusai keletkezzenek. Ha a küldetés őszintén kifejezi az emberek belső törekvéseit, ha nem kényszerként jelenik meg, azaz nem „fenn” – mások - találták ki és próbálják a többiekre ráhúzni, akkor ez az embereknek lehetőséget ad arra, hogy kapcsolódjanak hozzá. A kapcsolódás azt jelenti, hogy a saját – talán fel sem ismert, de bennük élő – jövőképüket a közösség küldetésével összekötik és felfedezik, hogy az a munka, amit végeznek az nem a fizetésükért, vagy önző céljaik megvalósításáért történik, hanem **értelme is van**. Felismerik, hogy az amit tesznek a saját egyéni fejlődésük mellett a többi ember fejlődését is szolgálja. Ehhez pedig jól tudnak a közösség tagjai kapcsolódni, mert minden emberben él az a belső ideál, motiváció, hogy értelmes tevékenységet végezzen és képességeit más emberek szolgálatába állítsa.

Ez így van még akkor is, ha a mai világban gyakran találkozunk azzal a jelenséggel, hogy az emberek úgy gondolják, hogy pénzért vagy az önmegvalósítáért dolgoznak, hogy ez a munka célja és értelme. Ez a jelenség egyenes következménye annak, hogy a közösségeknek nincsen olyan küldetésük, mellyel a dolgozók, a közösség tagjai össze tudják kötni magukat. A jelenséget felismerve az elmúlt évtizedekben egy hullám söpört végig a nyugati világon, hogy a közösségek fogalmazzák meg küldetésüket. De ez a törekvés csak kis részben lett sikeres, mert bár a küldetések csodálatosan hangzanak, mivel nem őszinték és többnyire valaki a saját gondolatait kényszeríti azt rá a többiekre, az emberek nem képesek ezekhez a hazug, csak félrevezetési céllal kidolgozott ideálokhoz kapcsolódni.

Ha a közösségnek nincsen válasza a miért-re, azaz nem tudnak őszinte és valódi ideálokat megfogalmazni, ha nem tudnak az emberi tevékenységnek értelmet adó és a másik embert szolgáló tevékenységről egymásnak egy képet felrajzolni, akkor az emberek jobb híján, saját küldetésükkel kötik össze magukat. Ebben az esetben a ma általános és mindenkihez többé kevésbé ható és élő **egoizmus**, önzés erői kezdenek el hatni a közösségben, az emberek pedig a tevékenység miéértjére a közösségben egyre inkább az egyéni – gyakran még önmaguk előtt sem ismert, rejtett belső motivációkból táplálkozó – célok megvalósításában ill. anyagi dolgokban találják meg a választ. Ez azzal a következménnyel jár, hogy egy ilyen közösségben az egyéni célok és a pénz, nem az emberi szükségletek kielégítése válik fontossá. Pedig még az iskolai szolgáltatásoknak attól van értelmük, értékük, hogy szükségletek állnak velük szemben és valahol valakinek az igényeit elégítik ki. De az embereket egy ilyen közösségben ez már nem érdekli, mert a valódi és emberi ideálok hiánya miatt nem az a fontos többé ami csinálnak.

Ez a folyamat aztán egy **ellentétet és egy feszültséget hoz** létre a közösségben és az emberekben, egy olyan feszültséget, ami sokáig csak lappangva és a felszín alatt van jelen, így aztán az emberek kezdetben nem is vesznek tudomást róla. Pedig igen fontos szerepe van a közösség belső életének és hangulatának kialakításában, hiszen mint említettem, a valódi, élő küldetés hiánya az önzés és az egoizmus erőinek megerősödését és szép lassan az egész közösségen belüli eluralkodását hozza. Ez pedig egyenesen vezet a közösség megkeményedéséhez, a nyomasztó, még Waldorf közösségekben is gyakori hierarchikus szervezet létrejöttéhez, ami az emberekben a másikkal szembeni cinizmus kialakítását segíti elő. Ennek következtében a közösség tagjai természetesen egyre motiválatlanabbak lesznek, egyre kevésbé akarnak részt venni a közös tevékenységekben. Ezek pedig együttesen azt okozzák, hogy a hangulat elromlik, a veszekedés, intrikálás, a feszültség állandósul, az emberek az együttműködés helyett inkább harcolnak egymással.

Pedig ez a feszültség lehetne hasznos is, éppen valami új keletkezésének a kiindulópontja is, mert ez lehetne az ahonnan a közösségben a jövő impulzusai keletkeznek, melyekből aztán a közösség fejlődési lépései elindulhatnak. De ez csak azokban a közösségekben lehetséges, ahol valódi és élő küldetést fogalmazzák meg és ezzel a közösség tagjai össze tudták kötni magukat. Az ilyen he-

lyekre egészséges és kreatív közösségi kultúra a jellemző, melyben az emberek komolyan gondolják az ideálokat és a felismert feszültséget mindig az új megjelenésének és a fejlődés jelének tekintik. Ebben az esetben a feszültség feloldása azt jelenti, hogy az emberek kreatív erőinek felhasználásával, közösen valami újat hoznak létre.

4. Waldorf közösségek működéséről

Ezzel elérkeztünk a Waldorf közösségeket érintő kérdéskörhöz. A legelső kérdés, amire választ keresünk az, hogy Rudolf Steiner miért a hármas tagozódás szerinti szervezeti, működési formáit ajánlta ezeknek az iskoláknak? Joggal feltételezhetjük, hogy volt valami konkrét célja annak, hogy az iskolákat a tanítás mellett a hármas tagozódás szerinti tudatos működésre hívta fel. Ennek értelmét akkor találjuk meg, ha Rudolf Steiner szociális kérdésekkel kapcsolatos munkáit tanulmányozzuk. Szembetűnő ugyanis, hogy milyen sok helyen beszél azokról az új szociális formákról, amelyek a jövőben fognak megvalósulni, és az egész emberiségre jellemzőek lesznek. Az szociális főtvényben, melyet 1906-ban fogalmazott meg, éppen ennek az új formának az alapjait rakta le. Ez így hangzik: *„Együtt munkálkodó emberek közösségének boldogulása annál nagyobb, minél kevesebbet tulajdonít magának az egyén saját munkájának eredményéből, azaz, minél többet ad le saját munkájának eredményéből társai javára és ezáltal saját igényeit már nem a saját teljesítményéből, hanem egyre inkább mások teljesítményéből elégíti ki.”*

Most nem az a célunk, hogy ezt a törvényt elemezzük, de néhány gondolatra szükség van a kérdés jobb megértése szempontjából. Ez a törvény, hasonlóképpen a hármas tagozódást bemutató képhez, először is nem határoz meg az embereknek sem morális határokat, sem pedig viselkedésformákat. Mindössze azt mondja, hogy az ember képes csupán a szociális élet tényeinek megfigyelése által olyan belátásra jutni, hogy egy fajta szociális viselkedési forma adott következményekkel jár. Ez pedig a következőket jelentheti a hármas tagozódás tudatos működtetésével próbálkozó Waldorf közösségek számára:

- a szellemi szféra egészsége attól függ, hogy mennyire képesek az emberek a közös munka megszervezése során egymásnak szabadságot, egymás számára teret biztosítani, annak érdekében, hogy képességeikből fakadó szociális alkotóerejüket kifejthessék.
- A szociális, jogi szféra annál egészségesebb, minél inkább képesek az emberek megállapodásaik megkötése során a másikat egyenlőnek és nagykorúnak tekinteni,
- A gazdasági szféra annál egészségesebb lesz, minél inkább képesek az emberek, a gazdasági élet berendezése során, magukat a másik emberek igényeitől vezettetni,

Rudolf Steiner ezt a törvényt pozitív formában fogalmazta meg, de mindenki számára nyilvánvalónak kell lennie annak a ténynek, hogy mint minden erő, ez is képes visszafelé hatni. Vagyis ha csak beszélünk róla, de valójában nem teszünk semmit a megvalósulásáért, nem hozunk létre megfelelő formákat, melyekben

ez az erő pozitív módon hatni és a közösség működését segíteni képes, akkor pusztító erővé válik. Elegendő csupán a saját közösségünk állandósult hatalmi problémáit és értelmetlen vitáit megnézni és azonnal látjuk, hogy mit is okoz, ha a másik ember helyére az egyént, a több helyére a kevesebb szót helyettesítjük be.

Ezekből most mindössze azt kell látnunk, hogy az ember lelki fejlődése által támasztott új igények kielégítéséhez a jövőben új formák szükségeltetnek, melyek nem hierarchikus formák többé, és az ember belső felismerésén alapulnak.

5. A Waldorf mozgalom küldetéséről

Az eddigiekből következik, hogy a jövő új szociális formáinak legfőbb jellemzője az lesz, hogy az emberek képessé válnak másképp szervezett közösségekben élni és dolgozni, olyanokban, ahol nincsenek hierarchikusan szervezett struktúrák. Ezek az új közösségi formák azáltal jöhetnek létre, hogy az emberek – egy belső felismerésére alapozva - megváltoztatják a viszonyukat a hatalomhoz. Ez egy olyan felismerés lesz, melyben belátják, hogy a hatalom gyakorlásának az egyetlen egészséges módja az, ha azt az ember önmaga felett gyakorolja. Amennyiben a hatalom gyakorlására mégis a közösségekben van szükség, márpedig van és lesz is, akkor belátják azt is, hogy a jövő új közösségeiben a hatalomgyakorlási formáknak és a hatalommal kapcsolatos megállapodásoknak csak olyan formái lehetségesek és életképesek, melyek két alapvető kritériumnak felelnek meg. Ezek a következők:

1. a hatalom csak a *közösség tagjai által adományozott* hatalom lehet,
2. a megbízás, vagyis a hatalom csak egy **meghatározott időre szól**, tehát *időleges és visszavonható*, és ebből következően a közösség ellen nem fordítható.

Az előzőek alapján tehát azt mondhatjuk, hogy amikor R. Steiner a Waldorf iskolák szerkezeti felépítésére javaslatot tett, olyan közösségek megalakulását javasolta, melyek kettős célt szolgálnak:

- új, emberismereten alapuló **oktatási** formát valósítanak meg,
- ezzel egy időben egy **társadalmi kísérletet** is végeznek, mégpedig arra vonatkozóan, hogy már most – ezen új közösségek általános elterjedését jóval megelőzően – próbálkozzunk meg az új szociális formák kialakításával.

Tehát míg a Waldorf iskolák tantermeiben az oktatás folyik, közben a szülők, tanárok egy olyan folyamat részesei, melyben **a hatalom nélküli szociális formák kialakítása a cél**. Mivel ma még minden ember lelki életében a hatalom igen erős szerepet játszik, gyakorlatilag nincsen közöttünk olyan, aki erről le tudna mondani, vagy ne akarna élni vele, még akkor sem ha ezt mondja vagy gondolja.

Ennek alapján a **Waldorf közösségek küldetését** a következőképpen tudjuk megfogalmazni: *a Waldorf közösségek azért jönnek létre, hogy olyan **önfejlesztő közösségek** jelenjenek meg a világban, ahol az emberek (tanárok és szülők egyaránt) saját lényüknek nem szociális részével szembesülhetnek azáltal, hogy a többi ember tükröt tart a számukra, ezáltal téve lehetővé a hatalom nélküli szociális formák kialakulását.*

Ez a közösségi forma, mint egy tükör, mindenki számára azt mutatja meg és bizony többnyire elég fájdalmasan, hogy neki miben kell fejlődnie, miben kell átalakulnia, azaz mit kell tennie annak érdekében, hogy a hatalommal való viszonyát átalakítsa és a másik embert valóban elfogadni, szeretni tudja. A Waldorf közösségek minden felnőtt tagját - legyen az tanár, vagy szülő - minden pillanatban ezért a következő kérdés kell hogy vezesse: **„hogyan tudom emberi kapcsolataimat hatalom gyakorlása nélkül kialakítani, fejleszteni, ápolni”?**

Ebből következik, hogy ez egy olyan forma, ami állandóan gerjeszti a konfliktusokat, de ugyanakkor nincs – nem szabadna hogy legyen – olyan hierarchiája, amely elnyomná azokat! Éppen ezért azt mondhatjuk, hogy a mai tudatállapotunk mellett egy Waldorf közösségben a konfliktusokkal teli állapot a természetes! Sajnos ma ezeket az állandó konfliktusokat a közösség tagjai többnyire úgy élik meg, hogy ez egy tragédia, lehetetlen állapot. Miért van ez így? A válasz egyszerű, ugyanis az esetek nagy részében a Waldorf közösségeknek nincsen olyan közösen megfogalmazott **küldetése**, melyben a fenti kettős célt a saját maguk számára értelmeznék, hogy az a közösség minden tagjában élővé válhasson és hatni tudjon! Csak a küldetés az, ami a közös munkának és az abból adódó súrlódásoknak értelmet ad és azt nem csak elviselhetővé, hanem egyszerre a fejlődés kiindulópontjává is teszi!

Ennek hiányában a közösség felnőtt tagjai nem tudhatják, hogy küzdelmeik a szociális fejlődés velejárói, és az iskolai közösség tagjaként az emberiség fejlődése szempontjából létfontosságú társadalmi kísérletben vesznek részt. Így aztán érthető, hogy az emberek a közösség súrlódásaiban nem látnak semmilyen értelmet, az egész kép helyett csak az apró részleteket látják, azaz egyéni sérelmeiket és a meg nem valósult hatalmi célkitűzéseiket. Ez az egoizmus aztán oda vezet, hogy a közösség tagjai állandóan azt hangoztatják, hogy milyen szörnyű hely is egy Waldorf iskola, elfeledtetve a lényegét, a valódi küldetést. Fontos tehát tisztában lenni azzal, hogy amit ma a Waldorf iskolákban tapasztalunk, az a jövő keletkezésének a fájdalma, mondhatnánk úgy is, hogy a szülési fájdalma Ezeket a fájdalmakat kell a közösség minden tagjának átélnie, akár akarja ezt, akár nem, mert mindenki, akit sorsa egy Waldorf közösség tagjainak sorába vezetett, részt vesz ebben a hatalmas kísérletben. Az új szociális formákhoz ezeken a belső fájdalmakon keresztül vezet az út és aki ezt elviseli az ezeknek társszülője lesz.

Mielőtt valaki úgy gondolná, gyerünk akkor gyorsan fogalmazzuk meg a küldetésünket és minden rendben lesz, le kell szögezni hogy, az ideálok önmagukban nem mindenhatók, ezek csak segítenek a folyamatban! Az, hogy tudjuk, milyen küldetést teljesít a Waldorf mozgalom és annak minden tagja, az

nem szünteti meg a konfliktusokat, csak csökkenti azok élességét és segít azok megértésében, jelentésének megtalálásában. A küldetés és az ideálok megfogalmazása nem adnak felmentést a szervezeti, szerkezeti és vezetési hiányosságok alól! Ugyanis az új szociális formák, melyek megszületésénél tehát a szülők és tanárok aktívan jelen vannak, az eddigieknél még magasabb képességeket kívánnak meg az embertől minden területen: a kommunikáció, a konfliktuskezelés, a folyamatok szervezése, az eszközhasználat, az ellenőrzések új formái, stb. területein. Ezeket a képességeket mindenkinek ki kell alakítania magában, azért, hogy a kísérlet ne bukjon el az egyéni hatalomvágy és önzés örvényeiben, és az új formák meg tudjanak születni.

A Waldorf iskolák tehát az új szociális jövő iskolái, ahol új szociális formák alakulnak és születnek. Ez a fejlődés azonban az én egyéni, személyes fejlődésemtől függ, és nem a másik emberétől! A szociális világ a mi belső világunk kitükröződése, lenyomata, az **amit látunk a külső világban, az a mi belső világunkkal azonos**. Mindaddig amíg mi meg nem változunk, nem számíthatunk a világ változásával sem. Be kell látnunk, hogy csakis **saját belső változásunk fogja a külvilág megváltozását hozni**. Csak az a feladatunk, hogy azzal törődjünk, amit ÉN meg tudok tenni – és ha majd mindenki megteszi a magáét, akkor számíthatunk a világ megváltozására is.

A WALDORF ISKOLÁK HÁROM PILLÉRE

1. Kié az iskola?

Waldorf körökben gyakori az a gondolat, hogy az iskola a tanároké. Ilyen esetekben a tanárok rátelepednek a vezetésre, és elterjesztik azt a tévhitet, hogy ők azok a kiválasztott „szerzetesek” akiknek a munkájába a szülők nem szólhatnak bele, és egyébként is, a szülők feladata, hogy pénzt adjanak és biztosítsák az iskola működését. Ennek aztán az lesz az eredménye, hogy életképtelenné válik az iskola, de egy biztos, hogy két feladata közül csak az egyiket tudja így vagy úgy ellátni. Egy ilyen iskolában tanítás ugyan folyik, de szó sem lehet az önfejlesztésről és az új szociális formákért való küzdelemről. Azaz ezekben az iskolákban pont a Waldorf mozgalom lényege, küldetése sikkad el.

Fel kell ismerni, hogy az a vélekedés, mely szerint az iskola a tanároké és a szülőknek csak a pénzt kell biztosítani, nem más, mint a hatalommal való élés egyik mai, sajátosan torz formája. Azt az állapotot mutatja, ahogyan a közösség tagjai – jelen esetben pl. a tanárok - ebben az adott pillanatban a hatalomhoz viszonyulnak. Ez persze éppen úgy érvényes lehet a szülőkre is, hiszen gyakran a szülők csak azért akarnak beleszólást az iskola életébe, hogy magukhoz ragadják a hatalmat. De ha a hatalmi viták és harcok eredményeként egy közösségben végül csak a szülők uralják az iskola vezetését, akkor sérülhet a szellemiség, az oktatás szabadsága, és felborulhat az egyensúly.

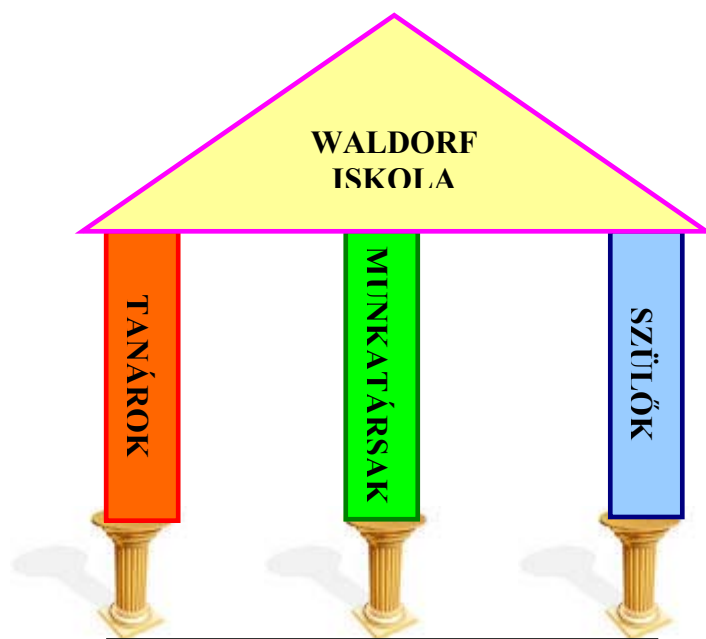
Az eddig elmondottakból már mindenki számára nyilvánvaló, hogy csakis a két fél – tanár és szülő – **valódi együttműködéséből**, vitájából és kölcsönös tükörtar-

tásából táplálkozó fejlődési folyamatból tud létrejönni az az állapot, amikor az iskola már nem az egyéni hatalmi harcok eszköze többé, hanem egy időben oktató és egy társadalmi kísérletben tudatosan részt vállaló közösség is.

2. A három pillér

Tehát egy Waldorf közösség nem egy, hanem három jól meghatározható pilléren nyugszik, melyek közül bármelyiknek a gyengesége vagy hibája az egész közösség működését teszi lehetetlenné vagy hiúsítja meg azt. Ezek a pillérek a következők:

1. *A szülők:* Ők hozták létre az iskolát a semmiből. Jellemzően vállalkozó mentalitású, jövőorientált emberek. Számukra a tett és az eredmény a fontos – ők többnyire akarati emberek. Jellemzően nem szeretnek sokat beszélni, a szellemi kérdések megvitatása többnyire fárasztja őket.
2. *A tanárok:* Ők többnyire a szellem emberei, akik feladatuknak inkább az oktatást, nevelést tekintik, mentalitásukkal a pedagógiai munka minősége felett szeretnek örködni, beszélni a dolgokról. Ők a felelősek a kollégák kiválasztásáért, amit ismét csak a szellemi orientációjuk alapján végeznek. Jellemzően kutató típusú, filozofáló, múlt orientált emberek.

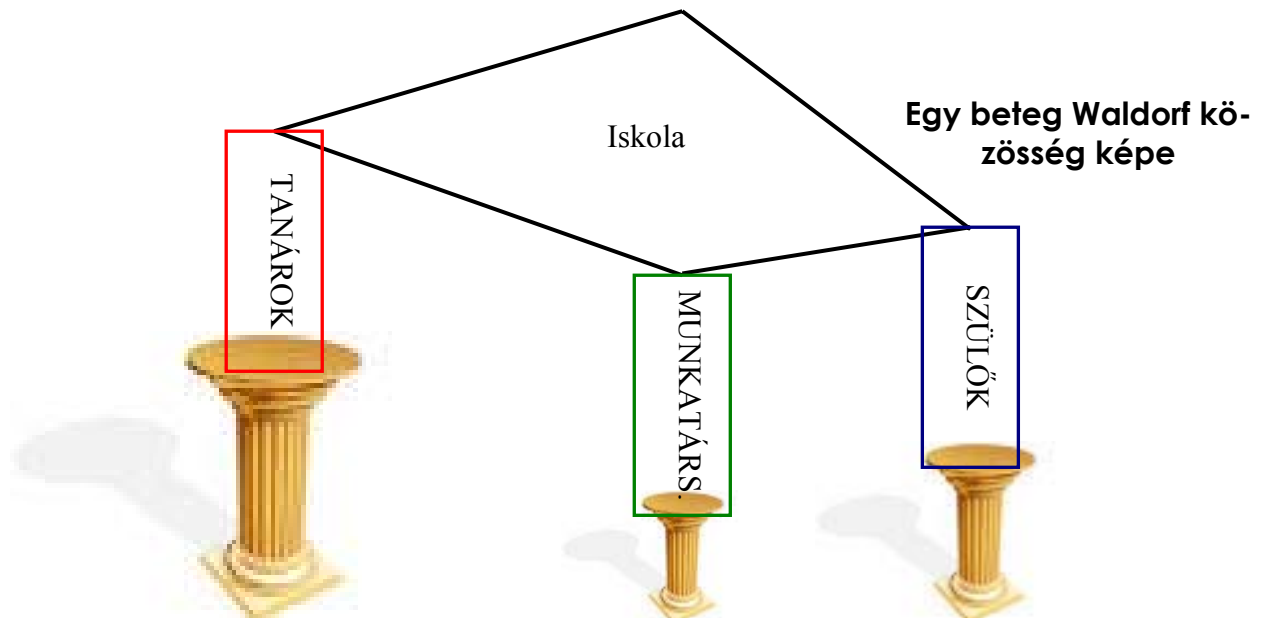
**Egy egészséges
Waldorf közösség képe**

Az új szociális formák egyik fontos eleme, hogy a közép-minőséget hordozzák, ezért már a mai Waldorf közösségekben is szükség van egy jól működő és szolgáló közép-minőségre. Ez lenne az a része a közösségnek, mely összesíti az előző két csoport hiányzó tulajdonságait, hordozhatja a jó képességeiket és közvetíteni tud közöttük. Ezt a közép-minőséget egy Waldorf közösségben, az alkalmazásban lévő, fizetett a munkatársaknak kell biztosítaniuk, ők a harmadik pillér.

(Fontos, hogy itt az alkalmazásban lévő munkatársakról van szó, és nem az iskoláért dolgozó szülőkről, akik néha szintén adminisztratív feladatokat látnak el.)

3. A *munkatársak*: az a feladatuk, hogy középben állva segítsék, támogassák mindkét oldalt feladatainak ellátásában, szolgálják a tanárokat és a szülőket. Ellátják az adminisztrációt, könyvelést, az iskola mindennapos működtetési feladatait, stb.

A pilléreknek ideális esetben egyenlő erősnek kell lennie, mert akár egy gyenge tanári kollégium, akár egy tehetetlen szülői gárda kibillentheti az egész intézményt egyensúlyából. Hasonlóan rossz helyzet, beteg működés áll elő, ha valamelyik pillér „túlerővel” bír, hatalma van a másik kettő felett. De ugyanúgy össze-rogyhat a közösség az elégtelen munkatársi, alkalmazotti tevékenység következtében is, ill. abban a téves helyzetben, amikor az alkalmazottak elfelejtik munkájuk szolgálati jellegét és hatalmi pozíciókat próbálnak szerezni.

Ha nagyra nő az iskola, akkor egy jól kidolgozott delegálási rendszer segíthet abban, hogy ne kelljen mindenkinek mindennel foglalkoznia. A mandátum csoportok – melyek a hatalommal való élés új formáit jelentik – feladataik ellátása, döntéshozatalaik során az új szociális formának megfelelően **időlegesen**, és **a közösség által megválasztva** tevékenykedhetnek. Amennyiben már létrejöttek ilyen a csoportok, csak akkor tekinthetjük őket valóban új szociális formának, ha az előző két feltétel mellett még **átláthatóság, ellenőrizhetőség és jól működő kommunikáció** jellemzi a csoportok külső és belső működését.